

خدمات کے مختلف پہلوؤں سے متعلق مقالات پیش کیے۔ پیش نظر تالیف اپنی مقالات کا مجموعہ ہے۔ جسے کتابی صورت میں شائع کیا گیا ہے تاکہ یقینی مقالات محفوظ ہو جائیں اور رشناگان علم بالتعصی قرآنیات کے ثالثین اور مکفرزایی سے ڈپسی رکھنے والوں کو ان سے استفادہ کا موقع بھاول سکے۔ اس مجموعہ میں ۲۸ مقالات شامل ہیں جن کی ترتیب و تینی پر دیکھ عبید اللہ فراہم کے حلقہ کھر ہوئے ہے۔ اس مجموعہ سے مولانا کنز الدلیل کے مختلف گوشے ابھر کر سائے آتے ہیں اور اس کے ساتھ تفسیر کے اصول و منابع کے باب میں ان کے خیالات کی ناقواز ترجیحی بھی طبق ہے۔ تفسیر اور فرقہ علوم کے میدان میں مولانا فراہم نے جو بیش بہا خدمات انجام دی ہیں ان سے واقعیت و استفادہ کے لیے یہ مجموعہ گران قدر اہمیت کا حال ہے۔

اس مجموعہ کے آخر میں فراہم سینار کے پروگرام کی تفصیلاتیں گئیں اور اس سے متعلق شائعہ روپورلوں اور تبصروں کے باarse میں ضروری معلومات فراہم کی گئی ہیں۔ کتابت و طبافت کا انتبار سے بھی یہ مجموعہ ضمیری ہے اور یہ ادارہ علوم القرآن علی گاؤں میں بھی دستیاب ہے۔

قرآنیات پر نئے مضامین:

اسالیب قرآن۔ حذف، خالد سود، تبر، سلسلہ نمبر ۳۹، مئی ۱۹۹۲ء، ۲۹-۳۲

اسالیب قرآن۔ حذف (۱)، خالد سود، تبر، سلسلہ نمبر ۴۰، نومبر ۱۹۹۲ء، ۳۲-۳۵

آیت "لیکن قلبی" کی یہ تاویل، محمد اریں خاتمی، تحقیقات اسلامی، ۱۱/۲، ۲۰۰۰ء، ۴۲-۴۵

نسخ فی القرآن کا مسئلہ، ابراہیم عادل، تحقیقات اسلامی، ۱۱/۳، جولائی ستمبر ۱۹۹۲ء، ۷۸-۱۰۴
عبداللہ ریسف علی کا انگریزی ترجمہ قرآن۔ چند اصلاح طلب مقالات، سید امین الحسن رضوی، تحقیقات اسلامی، ۱۱/۴، اکتوبر- دسمبر ۱۹۹۲ء، ۵۲-۷۱

نسخ فی القرآن کا مسئلہ (نقد و استدیاک)، فتحی ظیفر الدین، مفتاحی تحقیقات اسلامی، ۱۱/۵، اکتوبر- دسمبر ۱۹۹۲ء

۱۰۸-۱۰۹

آیت "لیکن قلبی" کی ایک تاویل (نقد و استدیاک)، رضی الاسلام ندوی، تحقیقات اسلامی، ۱۱/۶، ۲۰۰۱ء

۱۱۲-۱۱۴، دسمبر ۱۹۹۲ء

شادکیم الشیخہان آبادی اور ان کی تفسیر قرآن بالبيان، محمد عارف غری، معارف، ۷/۴۹،

فروری ۱۹۹۲ء، ۱۲۳ - ۱۳۰

رحمت الہی کا قرآنی نصویر اور مولانا ابوالکلام آزاد، ضیاء الدین اصلاحی، معارف، ۱/۳۹، ۳/۳، اپریل ۱۹۹۲ء،

۲۴۳ - ۲۴۵

ہارہیں صدی بھری کے داؤدی مفسرین، محمد عارف غری، معارف، ۱/۵۰، ۲/۱۵، ۱۵ جولائی ۱۹۹۲ء، ۵۰ - ۱۱۵

دعوت کا قرآنی سلب، محمد حنیف طی، ترجان الاسلام، جزیری، ارچ ۱۹۹۲ء، ۸۰ - ۲۹

نفس انسانی اور قرآن حکیم، بدال الدین الحافظ، ترجان الاسلام، اپریل، جون ۱۹۹۲ء، ۳۰ - ۵۹

یوم الغیان اور قرآن، ساجد حید، اشراق، ۱/۳، جولائی ۱۹۹۲ء، ۲۹ - ۳۶

قرآن میں اوقات نماز، امین احسن اصلاحی، اشراق، ۱/۴، جولائی ۱۹۹۲ء، ۲۹ - ۱۰

دعوتِ دین، امین احسن اصلاحی، اشراق، ۱/۴، ۱۰، اگست ۱۹۹۲ء، ۱۰ - ۱

قصہ ہاروت و ماروت، امین احسن اصلاحی، اشراق، ۱/۳، ۱۲/۳، ۱۹ جولائی ۱۹۹۲ء، ۱۱ - ۲۱

ابیان بالغیب، طالب محسن، اشراق، ۱/۱، ۱۱، اکتوبر ۱۹۹۲ء، ۳۱ - ۴۲

قرآن کا تصور علم، سید سوہن الحمد، آیات، ۱/۱، جزیری - اپریل ۱۹۹۲ء، ۱۱ - ۳۲

مبایہ کیا ہے، محمد عاشق الہی، البلاغ (کراچی)، ۱۲/۲۴، ۲۹، جولائی ۱۹۹۲ء، ۱۹ - ۲۴

آیات حدود تحریز و تصریح، شیخ روش آراء، مہماج، ۳/۹، جولائی ۱۹۹۱ء، ۱۹۳ - ۲۰۰

تاریخ ندویں قرآن مجید، حافظنا محمد اختر، مہماج، ۱/۹، اکتوبر ۱۹۹۱ء، ۸۸ - ۱۱۹ (مشقین

کے اعزیفات کے تناظریں)

قرآن کریم کی ترتیب زدیل، حافظ احمد یار، حکمت قرآن، ۱۱/۱۱، فروری ۱۹۹۲ء، ۲۱ - ۳۱

رزق کا قرآنی الصور، حبیب الشفریشی، حکمت قرآن، ۱۱/۱۲ - ۱۳، ارچ - اپریل ۱۹۹۲ء، ۲۲ - ۳۲

خصوصیات صحابہ کرام (قرآن کریم کی روشنی میں) اخلاقی حمین قائمی، حکمت قرآن، ۱۱/۱۳ - ۱۴، اپریل

اپریل ۱۹۹۲ء، ۲۳ - ۳۳، ۱۱/۱۵، ارچ ۱۹۹۲ء، ۱۲ - ۲۱، جون ۱۹۹۲ء، ۲۳ - ۳۲

الہامی کتابوں کا دریے سخن، محمد تاثیر، حکمت قرآن، ۱۱/۱۶، ستمبر ۱۹۹۲ء، ۲۲ - ۲۸

رزق و مال قرآن حکیم کی روشنی میں، محمد طاسین، میثاق، ۲/۲۱، اپریل ۱۹۹۲ء، ۲۵ - ۳۹

۳۰/۴، اپریل ۱۹۹۶ء، ۵۰۔

قرآن حکیم اور بس، اخلاق حسین قاسمی، میثاق، ۳/۲۰، اپریل ۱۹۹۶ء، ۵۱-۶۱

تفسیر اد علوم قرآن میں مولانا حسید الدین فراہی کے امتیازی کارناموں کا ایک نمونہ، انسیار الدین فراہی،
مجلہ علوم اسلامیہ، ۱-۳، ۱۹۹۷ء، ۸۸-۱۱۳

رُكْم المصاحف اور بس کے مصادر، ابوالحسن انطیپی، دارالعلوم، ۱/۱، نومبر ۱۹۹۲ء، ۲۳-۲۸

معروف و مذکور کا قرآنی تصور، احسان الشفیعہ، دارالعلوم، ۱/۱، نومبر ۱۹۹۲ء، ۲۹-۳۶

کلام اقبال میں آیات بیانات، محمد اسلم صاحبی، فکر و فتنہ، ۳/۲۹، ۱۹۹۳ء ص ۳۱-۵۲
کیا غزوہ و تدبیر کے بغیر تلاوت قرآن کریم کا منشائ پورا کر سکتی ہے۔ ایک غلط فہمی کا ازالہ، ریاض
ابعد، زندگی فر، ۴/۱۶، دسمبر ۱۹۹۴ء، ۶۶-۷۲

ترجمات جدیدہ معانی القرآن الکریم، رئیس احمد الندوی، البیت الاسلامی، سالم، یونیورسٹی،

۹-۱۰

البسـلـة و سبـب سقوـطـهـاـ من اوـل سـرـةـ بـرـأـةـ، عـيـادـهـ بـنـ الـيـوبـ الـكـرـيـسـیـ، الـدـرـاسـاتـ الـاسـلـامـیـہـ،

۳/۶۶، یکمین ستمبر ۱۹۹۶ء، ۵-۳۹

Misrepresentation of Some Ellipted Structures in the Translation of the Quran by A.Y. Ali and M.M. Pickthall, Salah Salim Ali, The Islamic Quarterly (London), Vol. XXXVII, 1991, PP. 48-54.

The Impact of the Quran on the Development of Muslim Geographic Thought, Akhtar Husain Siddiqui, Islamic Studies, Vol. XXX/4, 1991, PP. 421-442.

The Impact of the Quran on the Urdu Vocabulary, Mufti Bashir Ahmed, al Ilm (Durban), Vol. 12, 1992, PP. 52-61.

Scientific Interpretation of the Ayat-e Quran, Karem Sayyed Ghaneem, Mass Journal of Islamic Sciences, Vol. VIII/1, Jan-June, 1992, PP. 61-99.

Evolution of Man: Quranic Concept and Scientific Theories, Shah Manzoor Alam, Hamard Islamicus, XVI/2, Summer, 1992, Post-Martem Examination: The Quranic View, Wajid Husain, Hamard Islamicus, Vol. XV/3, Autumn, 1992, PP. 85-92.

The Holy Quran and Laws of Historical Change, S. Muhammad Baqir al-Sadr, Al-Tawhid, Vol. IX/4, Apr-June, 1992, PP. 13-30.